

“Levenstevredenheid: Een vergelijking tussen volwassenen met en zonder Kinderen”

Een onderzoek naar het verschil in de tevredenheid van het leven tussen volwassenen met en zonder kinderen.

Student: S. De Jong (S4412540)

Begeleider en eerste beoordelaar: M. (Maria) Wiertsema

Tweede beoordelaar: R. E. (Rineke) Bossenbroek

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juni 2024

Aantal woorden: 4279

Abstract

Aim. Life satisfaction is an important element of happiness. Low life satisfaction can even cause problems. The role of having or not having children on life satisfaction has been an interesting subject for researchers. It is unclear what the difference is in life satisfaction between adults with and without children. This study investigated this difference. It was expected that adults without children would show a lower life satisfaction than adults with children. **Method.** For this study, data from the eighth wave of the National Child Development Study were used. The 9790 respondents in this study were between 50 and 51 years old. 4821 (49%) of the respondents were men and 4968 (51%) were women. Having or not having children was used in this study to predict life satisfaction. Both gender and partnership were included as moderating effects. Two multiple regression analyses were conducted to test the difference. **Results.** The results showed a significant, positive effect between having children and life satisfaction. There was also a negative, significant moderating effect, indicating lower life satisfaction for women with children compared to men with children. **Conclusion.** This research contributes to the current knowledge regarding life satisfaction and having or not having children. Future research could use longitudinal data. This could enhance knowledge about life satisfaction and potentially help make interventions more specific.

Keywords: children, life satisfaction, gender, partnership

Inleiding

Levenstevredenheid wordt vaak gedefinieerd als de beoordeling van de kwaliteit van het leven in algemene zin of op specifieke domeinen (Diener et al., 1999), en weerspiegelt dus de huidige tevredenheid van een individu's leven (Pavot & Diener, 1993). Levenstevredenheid is daarmee een belangrijk element van gelukkig kunnen zijn (Yang et al., 2016). Een lage levenstevredenheid kan echter zorgen voor problematiek. Zo is een lage levenstevredenheid geassocieerd met het ervaren van sociale stress. Ook zorgt een lage algemene levenstevredenheid voor het minder goed kunnen onderhouden van relaties (Gilman & Huebner, 2006). Bovendien is het ook geassocieerd met intrapersoonlijke problematiek; mensen met een lage levenstevredenheid hadden minder zelfvertrouwen, waren minder hoopvol en toonden meer angst en depressieve verschijnselen (Gilman & Huebner, 2006). Er zijn een aantal factoren die een rol spelen bij levenstevredenheid, zoals de band met familie, het hebben van vrienden, persoonlijkheid en de mate van participatie. Ook ouderschap kan van invloed zijn op levenstevredenheid (Gilman & Huebner, 2006).

De relatie tussen de ouderlijke status en de bijkomende levenstevredenheid is voor onderzoekers al enige tijd een interessant onderwerp. Theorieën, zoals de lasten-baten theorie (Fawcett, 1988), stellen dat het krijgen van kinderen vaak zorgt voor een toename van levenstevredenheid. Echter wijst onderzoek uit dat het hebben van kinderen kan leiden tot lasten, waardoor de levenstevredenheid weer kan dalen (Neal & Neal, 2021).

Lasten-baten hypothese

Ouderschap kan van invloed zijn op de algemene levenstevredenheid. Een mogelijke verklaring is de zogeheten lasten-baten hypothese van het hebben van wel of geen kinderen (Fawcett, 1988). Deze hypothese benadrukt dat het hebben van kinderen lasten, maar ook baten met zich meebrengt. De lasten worden verdeeld in drie soorten: 1) tijdskosten, 2)

psychosociale stress en 3) financiële stress. Tijdkosten benadrukt dat het hebben van kinderen veel tijd en aandacht kost van de ouders. Hierdoor is er minder vrije tijd over voor ouders zelf. Verondersteld wordt dat dit een grotere impact heeft op vrouwen dan op mannen. Vrouwen zijn namelijk vaker verantwoordelijk voor de primaire zorg van kinderen (Kahneman et al. 2004). De tweede soort last is psychosociale stress. Zo ervaren volwassenen met kinderen meer moeilijkheden in het vinden van balans tussen werk en privé dan volwassenen zonder kinderen (Gallie & Russell, 2008; Winslow, 2005). De derde soort last is financiële stress. Het grootbrengen van kinderen is duur en kan hierdoor leiden tot financiële stress, wat zorgt voor een afname van de levenstevredenheid. Het hebben van kinderen betekent extra uitgaven aan voedsel, kleding en onderwijs (Pollmann-Schult, 2014). De lasten-baten hypothese (Fawcett, 1988) benadrukt dat het hebben van kinderen ook baten met zich mee kunnen brengen. Op de eerste plaats is dat het vervullen van de emotionele behoeftes die ouders hebben. Ook biedt het hebben van kinderen plezier en opwinding. Tot slot kunnen kinderen de basis zijn voor relaties met anderen en draagt het zo ook bij aan de sociale verbondenheid van ouders (Fawcett, 1988). Deze baten van het hebben van kinderen kunnen zorgen voor een hogere algemene levenstevredenheid (Pollmann-Schult, 2014).

Het al dan niet hebben van kinderen en levenstevredenheid

Een eerste meta-analyse biedt wetenschappelijke inzichten over ouderschap en levenstevredenheid door het onderzoeken en vergelijken van bestaande theorieën en empirisch onderzoek (Hansen, 2012). Naar voren komt dat ouderschap, met voornamelijk thuiswonende kinderen, een klein significant negatief effect kan hebben op het geluk. In het bijzonder zou de komst van een eerste kind kunnen leiden tot een afname van het geluk van ouders. Toch kan dit effect zich ook op den duur weer herstellen na 4 à 5 jaar tot het beginniveau (Hansen, 2012). Ander kwantitatief onderzoek met longitudinale data, uitgevoerd

bij Duitse respondenten tussen de 18 en 60 jaar, onderzoekt de invloed van het ouderschap op de levenstevredenheid. Een belangrijke bevinding van dit onderzoek, is dat ouderschap op zichzelf een positief effect heeft op levenstevredenheid. De komst van een eerste kind kan, volgens dit onderzoek, de levenstevredenheid juist verhogen (Pollman-Schult, 2014).

Ook is er onderzoek gedaan naar de tegenovergestelde groep van ouders; kinderloze en kindervrije volwassenen. Kinderloze volwassenen hebben onvrijwillig geen kinderen, terwijl kindervrije volwassenen vrijwillig geen kinderen hebben (Rempel, 1985). Vroege onderzoeken naar het niet hebben van kinderen benoemen dat kindervrije volwassenen meer financiële zekerheid en een betere gezondheid rapporteren dan ouders (Rempel, 1985). Deze bevinding sluit aan bij de lasten-baten hypothese (Fawcett, 1988), waarin benoemd wordt dat het hebben van kinderen kan zorgen voor financiële stress. Een belangrijke bevinding is dat de kinderloze volwassenen een lager welzijn rapporteerden dan ouders (Callan, 1987). Ook ander onderzoek wijst uit dat het kinderloos zijn, kan leiden tot een vermindering in de mate van levenstevredenheid (Abbey et al. 1994). In een onderzoek waarbij kindervrije volwassenen vergeleken werden met kinderloze volwassenen, liet de laatste groep een lagere levenstevredenheid zien (Connis en McMullin, 1993). Echter wordt in een recente meta-analyse, bestaand uit 15 empirische onderzoeken, duidelijk dat het hebben van geen kinderen een significant positief effect heeft in relatie tot levenstevredenheid (Stahnke et al., 2022). Het hebben van geen kinderen omvat in deze meta-analyse zowel kindervrije als kinderloze volwassenen. Hiermee laat het zien dat volwassenen zonder kinderen ook tevredenheid met het leven kunnen hebben, ondanks het stigma dat kinderloze volwassenen psychologisch gezien minder vervuld zouden zijn (Ashburn-nardo, 2017).

Modererende effecten

Geslacht

Een mogelijk modererend mechanisme is het effect van geslacht. In empirisch onderzoek wordt genoemd dat de levenstevredenheid van moeders lager is dan dat van vaders (Stanca, 2009). Dit is een belangrijke bevinding, aangezien eerder bleek dat de primaire zorg, die moeders het vaakst dragen (Knudsen & Wærness, 2008), behoort tot een van de minst tevredenheid verhogende activiteiten (Kahneman et al. 2004). Verwacht wordt dat vrouwen met kinderen een lagere levenstevredenheid hebben dan mannen met kinderen; het geslacht kan een modererende rol aannemen wanneer we kijken naar de relatie tussen al dan geen kinderen en levenstevredenheid.

Partnerschap

Een ander mogelijk modererend mechanisme is het effect van de burgerlijke staat. De eerdergenoemde meta-analyse duidt ook de mogelijke invloed van de burgerlijke staat op de relatie van al dan geen kinderen en levenstevredenheid (Stahnke et al., 2022). De burgerlijke staat wordt vaak gedefinieerd door middel van de aanwezigheid of afwezigheid van een echtgenoot (Dykstra & Wagner, 2007). Een longitudinaal onderzoek, uitgevoerd in Noorwegen, laat zien dat zowel getrouwd zijn als het hebben van een partner de levenstevredenheid vergroten. Dit onderzoek benadrukt ook dat de voordelen van een huwelijksrelatie en een samenwonende relatie vergelijkbaar zijn (Næss et al., 2014). Om deze reden zal in de rest van het onderzoek de term ‘partnerschap’ of ‘partner’ worden gebruikt. Uit cross-sectioneel onderzoek, uitgevoerd in Hong Kong, blijkt dat alleenstaand zijn een negatief effect heeft op levenstevredenheid (Lee et al., 1999). Het hebben van een partner, ook al is dit niet de ouder van het kind, zorgt ervoor dat de inspanningen van de ouder gewaardeerd worden. De emotionele steun, die het hebben van een partner met zich

meebrengt, mist bij een alleenstaande ouder (Weiss, 1979). Verwacht wordt dat ouders met een partner een hogere levenstevredenheid hebben dan ouders zonder partner; ook het partnerschap kan modereren in de relatie tussen al dan geen kinderen en levenstevredenheid.

Doel- en vraagstelling

Levenstevredenheid is belangrijk voor een goed en gelukkig leven (Yang et al., 2016) en mensen met een lage levenstevredenheid hebben meer kans op problematiek (Gilman & Huebner, 2006). Eerder onderzoek (Hansen, 2012; Pollman-Schult, 2014; Rempel, 1985; Abbey et al. 1994; Connis en McMullin, 1993; Stahnke et al., 2022) heeft al enige inzichten kunnen bieden in de levenstevredenheid bij volwassenen met kinderen en bij volwassenen zonder kinderen. Deze twee groepen zijn echter nog niet onderling met elkaar vergeleken. Het doel van dit onderzoek is om deze tekortkoming in kennis op te vullen door het verschil in mate van levenstevredenheid bij volwassenen met en zonder kinderen te onderzoeken. Meer specifieke kennis over de levenstevredenheid in verschillende groepen kan zorgen voor het inzetten van specifieke interventies gericht op het verhogen van levenstevredenheid, waarmee problemen zoals sociale stress, het minder goed kunnen onderhouden van relaties en intrapersoonlijke problematiek eventueel voorkomen zouden kunnen worden (Gilman & Huebner, 2006).

Om de specifieke kennis op dit gebied te vergroten, zal de onderzoeksvraag *“In welke mate verschilt de levenstevredenheid van volwassenen met kinderen ten opzichte van volwassenen zonder kinderen?”* getoetst worden (zie Figuur 1). Verwacht wordt dat volwassenen zonder kinderen een hogere levenstevredenheid zullen rapporteren dan volwassenen met kinderen. Uit onderzoek (Hansen, 2012) blijkt namelijk dat volwassenen zonder kinderen lichtelijk, maar significant gelukkiger zijn en levenstevredenheid is een

belangrijk element van geluk (Yang et al. 2016). Ook rapporteren volwassenen zonder kinderen een hogere levenstevredenheid dan volwassenen met kinderen (Stahnke et al., 2022).

Om het moderatie effect van geslacht (zie Figuur 2) te toetsen, zal er antwoord gezocht worden op de vraag “*Wat is het effect van geslacht op de relatie tussen het al dan niet hebben van kinderen en de levenstevredenheid?*”. Op basis van eerder uitgevoerd onderzoek (Stanca, 2009; Knudsen & Wærness, 2008; Kahneman et al. 2004) wordt verwacht dat de levenstevredenheid tussen volwassenen met en zonder kinderen zal verschillen voor man en vrouw; vrouwen met kinderen rapporteren een lagere levensverwachting dan mannen met kinderen.

Tot slot wordt het moderatie effect van partnerschap (zie Figuur 3) onderzocht door antwoord te vinden op de deelvraag “*Wat is het effect van het partnerschap op de relatie tussen het al dan niet hebben van kinderen en de levenstevredenheid?*”. Op basis van eerder uitgevoerd onderzoek (Rempel, 1985; Abbey et al. 1994; Connis en McMullin, 1993; Stahnke et al., 2022) wordt verwacht dat de levenstevredenheid zal verschillen voor het hebben van een partner en alleenstaand zijn; ouders met een partner rapporteren een hogere levenstevredenheid dan ouders zonder partner

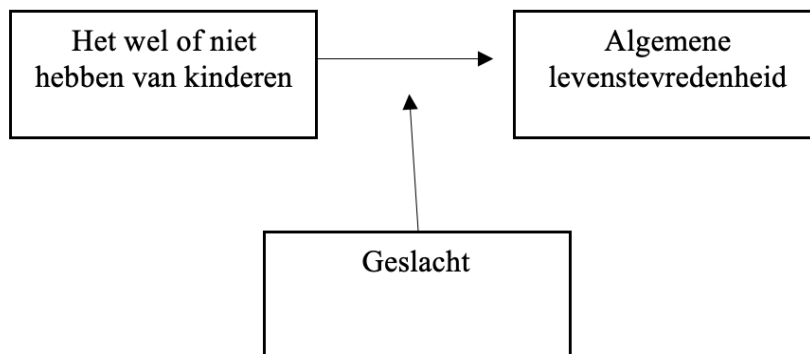
Figuur 1

Conceptueel model hoofdeffect

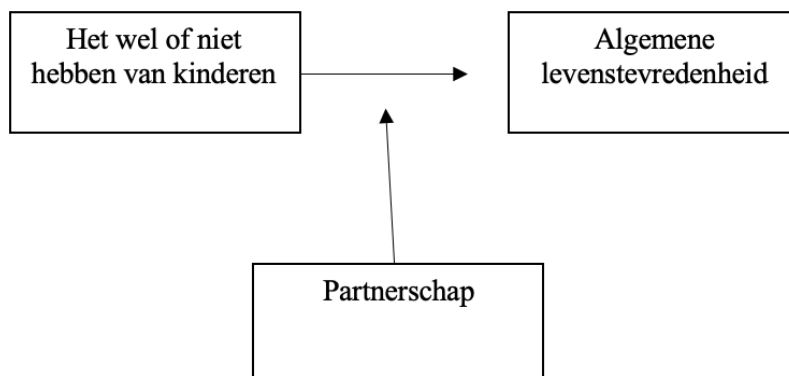
Figuur 2

Conceptueel model moderatie effect geslacht

Figuur 3

Conceptueel model moderatie effect burgerlijke staat/partnerschap

Methode

Design

Het doel van dit cross-sectionele, kwantitatieve onderzoek is het verschil in kaart brengen van de algemene levenstevredenheid bij volwassenen met en zonder kinderen. De secundaire kwantitatieve data die hiervoor gebruikt gaat worden, zijn afkomstig uit de bestaande dataset: National Child Development Study (NCDS). Deze longitudinale studie onderzocht kinderen, geboren in een specifieke week in maart 1958 in Engeland, Schotland en Wales, gedurende hun leven. Ook bevat de dataset participanten die dezelfde week geboren zijn in het buitenland, maar die op 7, 11 en 16 jaar zijn verhuisd naar Groot-Brittannië (University of London et al., 2012).

Steekproef

Van de 12.316 toegewezen respondenten zijn er 9790 daadwerkelijk geïnterviewd. De respondenten hadden op dat moment een leeftijd tussen de 50 en 51 jaar. De steekproef ($n=9790$) bestaat uit 4821 mannen en 4968 vrouwen. Gemiddeld heeft de groep ouders twee kinderen (University of London et al., 2012).

Procedure

Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van de gegevens uit de achtste golf; de meetmomenten vonden plaats tussen augustus 2008 en augustus 2009 (University of London et al., 2012). Het onderzoek bestaat uit een interview, bestaand uit een computer-assisted personal interview (CAPI), een computer-assisted self interview (CASI) en een aantal cognitieve taken en uit een papieren vragenlijst (University of London et al., 2012).

Variabelen en instrumenten

De onafhankelijke variabele of voorspeller, het wel of niet hebben van kinderen, is getransformeerd tot een nieuwe variabele waarbij er geen onderscheid wordt gemaakt tussen biologische kinderen en niet biologische kinderen. De variabele kinderen is gecodeerd als 0 = *geen kinderen* en 1 = *wel kinderen*.

De afhankelijke variabele, levenstevredenheid, wordt gemeten aan de hand van de CASP-12 variabele. De variabele bestaat uit 12 items die de domeinen controle, autonomie, zelfbewustzijn en plezier omvatten. Scores variëren tussen de 0 en de 36 waarbij een hogere score naar een hogere algemene levenstevredenheid verwijst (Rodríguez-Blázquez et al., 2020). De Cronbach's Alpha van de CASP-12 is 0.78 (Rodríguez-Blázquez et al., 2020), waardoor aangenomen kan worden dat deze voldoende betrouwbaar is om in dit onderzoek te gebruiken.

De eerste moderatie variabele geslacht is gecodeerd als 0 = *man* en 1 = *vrouw*. De tweede moderatie variabele partnerschap is gecodeerd als 0 = *alleenstaand* en 1 = *partnerschap*. Bij de categorie 'alleenstaand' zijn de antwoordopties single en nooit getrouwd, gescheiden, het beëindigd hebben van een geregistreerd partnerschap en weduwnaar/weduwe toegedeeld. Bij de categorie 'partnerschap' zijn de antwoordopties getrouwd zijn of een partner hebben toegedeeld.

Analyseplan

De data is geanalyseerd door middel van het programma IBM SPSS Statistics. Aan de hand van beschrijvende statistiek zal er gekeken worden naar de variabelen het wel of niet hebben van kinderen, de algemene levenstevredenheid, het geslacht en de burgerlijke staat. Om te onderzoeken wat het verschil is in levenstevredenheid tussen ouders en kinderloze volwassenen, zullen er twee meervoudige regressiemodellen worden opgebouwd bestaand uit

twee stappen. In het eerste model zal het hoofdeffect getoetst worden; de invloed van de onafhankelijke variabele, het hebben van wel of geen kinderen, op de afhankelijke variabele, levenstevredenheid. In de volgende stap wordt het moderatie effect van geslacht toegevoegd. In het tweede model wordt wederom het hoofdeffect getoetst. De volgende stap in dit model is het toevoegen van het moderatie effect, partnerschap.

Resultaten

Beschrijvende analyses

De beschrijvende statistiek van de vier variabelen die worden meegenomen in dit onderzoek zijn in Tabel 1 weergegeven. Van de respondenten heeft 16% aangegeven geen kinderen te hebben ($n = 1545$) en 84% ($n = 8213$) heeft aangegeven wel kinderen te hebben. De levenstevredenheid is door 8630 respondenten ingevuld. Het gemiddelde van de levenstevredenheid is 26.11, wat redelijk hoog is. Gemiddeld gezien rapporteren de respondenten dan ook een hoge levenstevredenheid. Van de respondenten is 4821 (49%) man en 4968 (51%) vrouw. Wat betreft het partnerschap gaven 3014 (31%) respondenten aan alleenstaand te zijn en 6743 (69%) een partner te hebben.

Tabel 1

Beschrijvende statistiek van de variabelen kinderen, levenstevredenheid, geslacht en burgerlijke staat

	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Min	Max
Kinderen					
Geen kinderen	1545 (15.8%)				
Wel kinderen	8213 (83.9%)				
Levenstevredenheid	8630	26.11	5.80	2.00	36.00
Geslacht					
Man	4821 (49%)				
Vrouw	4968 (51%)				
Partnerschap					
Alleenstaand	3014 (31%)				
Partner	6743 (69%)				

Correlaties

Om de onderlinge samenhang van de variabelen te bekijken, zijn er bivariate Pearson's correlatie analyses uitgevoerd (zie Tabel 2). Uit de resultaten blijkt dat er een zeer zwakke, maar positieve samenhang is voor het hoofdeffect: Het al dan niet hebben van kinderen en levenstevredenheid ($r = 0.02$; $p < 0.05$). Dit suggereert dat respondenten die aangeven kinderen te hebben ook een hogere mate van levenstevredenheid rapporteren. Vervolgens is er gekeken naar de correlaties van de modererende variabele geslacht. Tussen de variabele geslacht en de voorspeller het al dan niet hebben van kinderen blijkt wederom een zeer zwakke, maar positieve samenhang ($r = 0.02$; $p < 0.01$). Dit wil zeggen dat de vrouwelijke respondenten eerder kinderen hebben dan de mannelijke respondenten. Tussen de variabele

geslacht en de afhankelijke variabele levenstevredenheid blijkt wederom een zwakke, maar positieve samenhang ($r = 0.03; p < 0.01$). Hieruit kan opgemaakt worden dat de vrouwelijke respondenten een hogere levenstevredenheid rapporteren dan de mannelijke respondenten.

Vervolgens is er gekeken naar de correlaties van de modererende variabele partnerschap. Tussen de variabele partnerschap en de voorspeller het al dan niet hebben van kinderen blijkt een gematigde en positieve samenhang ($r = 0.28; p < 0.01$). De respondenten die hebben aangegeven een partnerschap te hebben, hebben eerder kinderen dan de respondenten die hebben aangegeven alleenstaand te zijn. Tussen de variabele partnerschap en de afhankelijke variabele levenstevredenheid, is een positieve, maar wederom een zwakke samenhang te zien ($r = 0.13; p < 0.01$). Hieruit blijkt dat respondenten die aangeven een partnerschap te hebben een iets wat hogere levenstevredenheid rapporteren dan de alleenstaande groep.

Uit de correlatietabel blijkt dat er geen significante samenhang is tussen geslacht en partnerschap ($p > 0.05$)

Tabel 2

Pearson correlaties variabelen

	1	2	3	4
1. Kinderen	1			
2. Levenstevredenheid	0.02*	1		
3. Geslacht	0.03**	0.03**	1	
4. Partnerschap	0.28**	0.13**	-0.02	1

Noot. *Correlatie is significant bij 0.05, ** correlatie is significant bij 0.01.

¹0= Geen kinderen 1= Wel kinderen, ³: 0= Man 1= Vrouw, ⁴: 0= Geen partner 1= Wel partner

Meervoudige regressieanalyses

Het verschil in levenstevredenheid bij volwassenen met en zonder kinderen

Om de eerste hypothese te toetsen, de verwachting dat kinderloze volwassenen een hogere levenstevredenheid zullen rapporteren dan volwassenen met kinderen, is er een meervoudige regressieanalyse uitgevoerd. Als eerste stap in deze analyse is het hoofdeffect getoetst; de invloed van het wel of niet hebben van kinderen op de levenstevredenheid (zie Tabel 3, model 1). Uit de resultaten blijkt dat er een significant, positief effect is van het al dan niet hebben van kinderen op levenstevredenheid ($\beta = 0.03$; $p = 0.034$). Dit suggereert dat volwassenen met kinderen een iets hogere levenstevredenheid hebben dan volwassenen zonder kinderen.

De bijpassende Adjusted R square van model 1 is 0.001 ($p = 0.034$). Dit wil zeggen dat het al dan niet hebben van kinderen de variantie in levenstevredenheid voor 0.1% verklaart.

Het moderatie effect geslacht keer kinderen en levenstevredenheid

Om de tweede hypothese te toetsen, de verwachting dat vrouwen met kinderen een lagere levenstevredenheid rapporteren dan mannen met kinderen, is er een tweede model aan de meervoudige regressieanalyse toegevoegd (zie Tabel 3, model 2). Model 2 bestaat uit het hoofdeffect en het eerste moderatie effect; de invloed van geslacht op de samenhang tussen het al dan niet hebben van kinderen en levenstevredenheid. Uit de analyse wordt duidelijk dat het moderatie effect significant negatief is ($\beta = -0.18$; $p < 0.001$). De relatie tussen het hebben van al dan geen kinderen en levenstevredenheid lijkt dus beïnvloed te worden door geslacht. Dit houdt in dat vrouwen met kinderen een lagere levenstevredenheid hebben dan mannen met kinderen.

De verklaarde variantie die model 2 heeft wanneer het moderatie effect is toegevoegd, is 0.003 ($p < 0.001$). Dit wil zeggen dat het al dan niet hebben van kinderen en het geslacht de

variantie van de levenstevredenheid voor 3% verklaart. Model 2 heeft een iets hogere modelfit dan model 1, maar is alsnog erg klein

Het moderatie effect partnerschap keer kinderen en levenstevredenheid

Om de derde hypothese te toetsen, de verwachting dat ouders met een partner een hogere levenstevredenheid rapporteren dan ouders zonder partner, is er een tweede meervoudige regressieanalyse uitgevoerd (zie Tabel 3, model 3). Het derde model bestaat uit het hoofdeffect en het moderatie effect partnerschap. Uit de analyse blijkt dat het hoofdeffect niet meer significant is wanneer partnerschap als moderatie effect wordt toegevoegd ($\beta = -0.001$; $p = 0.972$). Tevens is er geen significant verschil in het hebben van een partner in de relatie tussen kinderen en levenstevredenheid ($\beta = -0.04$; $p = 0.142$)

De verklaarde variantie die model 2 heeft wanneer het moderatie effect is toegevoegd, is 0.018% ($p < 0.001$). Dit wil zeggen dat het al dan niet hebben van kinderen en het al dan niet hebben van een partner voor 1,8% de variantie van levenstevredenheid verklaart. De modelfit van model 3 verklaart een iets wat hogere variantie van levenstevredenheid dan model 1 ($R^2 = 0.001$; $p = 0.034$).

Tabel 3*Meervoudige lineaire regressies wat betreft de variabelen kinderen, geslacht, partnerschap en de moderatie-effecten*

	Model 1			Model 2			Model 3		
	β	95% bhi	p	β	95% bhi	p	β	95% bhi	p
Intercept	25.81	[25.51; 26.12]	<0.001						
Kinderen	0.03	[0.02; 0.70]	0.034	0.16	[1.44; 3.54]	0.034	-0.001	[-0.85; -0.10]	0.972
Geslacht				0.13	[0.91; 2.13]				
Kinderen * Geslacht				-0.18	[-2.10; -0.74]				
Partnerschap						<0.001	0.17	[1.54; 2.77]	<0.001
Kinderen * Partnerschap						<0.001	-0.04	[-1.21; 0.17]	0.142
Adjusted R square	0.001		0.034	0.003		<0.001	0.018		<0.001

Noot. n= 9790

Discussie en conclusie

In dit onderzoek is het verschil in levenstevredenheid tussen ouders en kinderloze volwassenen onderzocht. Er is daarnaast gekeken naar de invloed van het geslacht en partnerschap op deze samenhang. Eerder onderzoek richtte zich op de levenstevredenheid van ouders of op die van kinderloze volwassenen, maar wat voor verschil in levenstevredenheid deze twee groepen lieten zien, bleef onduidelijk. Deze onduidelijkheid heeft dan ook geleid tot de onderzoeksvraag: *“In welke mate verschilt de levenstevredenheid van volwassenen met kinderen ten opzichte van volwassenen zonder kinderen?”*.

De eerste verwachting van dit onderzoek stelt dat de levenstevredenheid van volwassenen zonder kinderen hoger zou zijn dan dat van volwassenen met kinderen. Oftewel, er wordt verwacht dat er een negatief verband zou zijn tussen het al dan niet hebben van kinderen en levenstevredenheid. Eerder onderzoek toonde aan dat volwassenen zonder kinderen een hogere levenstevredenheid lieten zien dan ouders (Hansen, 2012), mede vanwege de financiële stress die het hebben van kinderen met zich meebrengt (Pollman-Schult, 2014). Uit de resultaten blijkt dat volwassenen met kinderen een hogere levenstevredenheid hebben dan volwassenen zonder kinderen en ondersteunen daarmee dus niet de van tevoren opgestelde hypothese. Een mogelijke verklaring hiervoor kan liggen aan de vrijwilligheid van het niet hebben van kinderen. Onderzoek wijst namelijk uit dat kinderloos zijn, kan zorgen voor een verminderde levenstevredenheid (Abbey et al 1994; Connis en McMullin, 1993). Daarnaast is het mogelijk dat de desbetreffende respondenten het hebben van kinderen meer als een baat ervaren, dan als een last, volgens de baten-lasten hypothese (Fawcett, 1988). De baten leiden namelijk tot een hogere levenstevredenheid (Pollman-Schult, 2014).

De tweede verwachting van dit onderzoek stelt dat vrouwen met kinderen een lagere levenstevredenheid laten zien dan mannen met kinderen. De verwachting was dat het

toevoegen van het moderatie effect zal leiden tot een negatieve samenhang. Uit eerder onderzoek bleek dat moeders een lagere levenstevredenheid zouden kunnen ervaren door het verantwoordelijk zijn voor de primaire zorg (Knudsen & Wærness, 2008; Kahneman et al. 2004). Ook is uit empirisch onderzoek eerder aangetoond dat moeders een lagere levenstevredenheid rapporteerden dan vaders (Stanca, 2009). Uit de resultaten blijkt dat vrouwen met kinderen een lagere levenstevredenheid hebben dan mannen met kinderen, wat de opgestelde hypothese ondersteunt.

De derde verwachting van dit onderzoek stelt dat ouders met een partner een hogere levenstevredenheid laten zien dan alleenstaande ouders. Onderzoek wijst namelijk uit dat zowel getrouwd zijn als het hebben van een partner de levenstevredenheid vergroten (Næss et al., 2014). Ook wijst onderzoek uit dat alleenstaand zijn een negatief effect heeft op levenstevredenheid (Lee et al., 1999). Uit de resultaten bleek geen significant verschil tussen deze twee groepen, waardoor de bijbehorende hypothese dan ook niet ondersteund wordt. Er is dus geen significant verschil in het hebben van een partner in de relatie tussen kinderen en levenstevredenheid. Een mogelijke verklaring hiervoor kan liggen aan het niet hebben meegewogen van een samenwonende relatie, terwijl onderzoek (Næss et al., 2014) een samenwonende relatie vergelijkbare voordelen heeft met een huwelijksrelatie.

Limitaties

Bij het interpreteren van de resultaten is het van belang om rekening te houden met de beperkingen van dit onderzoek. Een eerste beperking werd al kort benoemd; de (on)vrijwilligheid van geen kinderen hebben. In dit onderzoek is er geen onderscheid gemaakt tussen het kinderloos of kindervrij zijn. Eerder werd duidelijk dat het onvrijwillig kinderloos zijn, kan leiden tot een vermindering van de levenstevredenheid (Abbey et al. 1994). Door het niet onderscheiden van kinderloze en kindervrije respondenten, ontstaat de mogelijkheid dat

de levenstevredenheid van volwassenen zonder kinderen lager is uitgevallen dan volwassenen met kinderen. In vervolgonderzoek is het dan ook aan te raden om een onderscheid te maken tussen het kinderloos of kindervrij zijn, zodat dit de resultaten wat betreft levenstevredenheid niet zal beïnvloeden.

Een tweede beperking van dit onderzoek heeft betrekking op niet meegenomen factoren die wel van invloed konden zijn. Uit onderzoek blijkt dat het hebben van kinderen zorgt voor meer uitgaven, wat kan leiden tot een vermindering in levenstevredenheid (Pollman-Schult, 2014). Deze bevinding sluit aan bij de eerdergenoemde lasten-baten theorie, die stelt dat het hebben van kinderen kan leiden tot financiële stress (Fawcett, 1988). Het lijkt, op basis van, eerder onderzoek (Pollman-Schult, 2014) en theorie (Fawcett, 1988), dat het van belang was geweest om inkomen mee te nemen als mediërende variabele. Echter bleek uit de dataset dat er voor de variabele bruto inkomen veel ontbrekende waarden waren, waardoor dit geen representatief beeld had kunnen geven over de werkelijke financiële situatie van de respondenten. Het is dan ook aan te bevelen om dit in vervolgonderzoek mee te nemen, om een vollediger beeld te kunnen schetsen over het verschil in levenstevredenheid tussen ouders en volwassenen zonder kinderen. Ook is het van belang om te bedenken dat het niet meenemen van het mediatie effect wellicht de resultaten wat betreft het hoofdeffect heeft beïnvloed. Het is dan ook aan te bevelen om in vervolgonderzoek het inkomen van de respondenten mee te nemen als mediatie effect.

Een derde en laatste beperking van dit onderzoek gaat over het onderzoeksdesign, namelijk cross-sectioneel. Er is sprake van één meetmoment geweest binnen dit onderzoek, waardoor het niet mogelijk is om een causale uitspraak te doen. In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van de achtste golf van de NCDS (University of London et al., 2012), waardoor de respondenten binnen dit onderzoek een leeftijd hebben van 50-51. Uit eerder onderzoek (Hansen, 2012) werd duidelijk dat de komst van een eerste kind kan zorgen voor een

verlaging van de levenstevredenheid, maar dat dit effect zich ook weer kan herstellen na een aantal jaar. Dit suggereert dat de levenstevredenheid van ouders kan verschillen per levensfase van het kind. In vervolgonderzoek zou het dan ook waardevol zijn om gebruik te maken van longitudinale data, waardoor de levenstevredenheid per levensfase van het kind in kaart kan worden gebracht. Dit zal zorgen voor een vollediger beeld van de levenstevredenheid en hoe dit verandert in de loop van de tijd.

Conclusie

Desondanks de beperkingen die dit onderzoek bevat, heeft het inzicht gegeven in het verschil in levenstevredenheid tussen volwassenen met en zonder kinderen. Uit het onderzoek is gebleken dat er een positieve relatie is tussen het hebben van kinderen en de levenstevredenheid. Tevens is er gebleken dat de levenstevredenheid voor vrouwen met kinderen lager is dan voor mannen met kinderen. Vanwege de mogelijke problematiek die een lage levenstevredenheid met zich meebrengt (Gilman & Huebner, 2006), is dit onderzoek een aanvulling op de huidige kennis over levenstevredenheid en het dan al niet hebben van kinderen. Dit onderzoek draagt bij aan het ontwikkelen van toekomstige interventies om problematiek, wat betreft een lage levenstevredenheid, te helpen verminderen.

Referenties

- Angeles, L. (2010). Children and Life Satisfaction. *Journal of Happiness Studies*, 11, 523-538. <https://doi.org/10.1007/S10902-009-9168-Z>.
- Centre for Longitudinal Studies. (2021, 5 maart). *NCDS Age 50 Sweep - CLS*. CLS. <https://cls.ucl.ac.uk/cls-studies/1958-national-child-development-study/ncds-age-50-sweep/>
- Demo, D. H., & Acock, A. C. (1996). Singlehood, marriage, and remarriage: The effects of family structure and family relationships on mothers' well-being. *Journal of Family Issues*, 17, 388–407. doi:10.1177/019251396017003005
- Diener, E., & Fujita, F. (1995). Resources, personal strivings, and subjective well-being: A nomothetic and idiographic approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 926–935.
- Dykstra, P. A., & Wagner, M. (2007). Pathways to Childlessness and Late-Life Outcomes. *Journal Of Family Issues*, 28(11), 1487–1517. <https://doi.org/10.1177/0192513x07303879>
- Evenson, R. J., & Simon, R. W. (2005). Clarifying the relationship between parenthood and depression. *Journal of Health and Social Behavior*, 46, 341–358.
- Fawcett, J. T. (1988). The value of children and the transition to parenthood. *Marriage and Family Review*, 12, 11–34. doi:10.1300/J002v12n03_03
- Frey, B.S. and Stutzer, A. (2000a), "Happiness, economy and institutions", *The Economic Journal*, Vol. 110, pp. 918-938.
- Gallie, D., & Russel, H. (2008). Work family conflict and working conditions in western Europe. *Social Indicators Research*, 93, 445–467. doi:10.1007/s11205-008-9435-0
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *J Youth Adolescence*, 35, 293-301. doi:10.1007/s10964-006-9036-7
- Hansen, T. (2012). Parenthood and happiness: A review of folk theories versus empirical

- evidence. *Social Indicators Research*, 108, 26–64. doi:10.1007/s11205-011-9865-y
doi:10.1177/002214650504600403
- Kahneman, D., Krueger, A. B., Schkade, D., Schwarz, N., & Stone, A. (2004). Toward national well-being accounts. *American Economic Review*, 94, 429–434
doi:10.1257/0002828041 301713
- Knudsen, K., & Wærness, K. (2008). National context and spouses' housework in 34 countries. *European Sociological Review*, 24, 97–113. doi:10.1093/esr/jcm037
- Lee, M. Y., Law, C. K., & Tam, K. K. (1999). Parenthood and life satisfaction: A comparison of single- and dual-parent families in Hong Kong. *International Social Work*, 42(2), 139–162
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction with Life Scale. *Psychological Assessment*, 5, 164–172
- Pollmann-Schult, M. (2014). Parenthood and life satisfaction: Why don't children make people happy? *Journal of Marriage and Family*, 76(2), 319-336.
<https://doi.org/10.1111/jomf.12095>
- Myrskylä, M., & Margolis, R. (2012). "Happiness: Before and after the kids. Working Paper WP2012- 013, Max Planck Institute for Demographic Research, Rostock, Germany.
- Nomaguchi, K. M., & Milkie, M. A. (2003). Costs and rewards of children: The effects of becoming a parent on adult's lives. *Journal of Marriage and Family*, 65, 356–374.
doi:10.1111/j.1741- 3737.2003.00356.x
- Næss, S., Blekesaune, M., & Jakobsson, N. (2015). Marital transitions and life satisfaction: Evidence from longitudinal data from Norway. *Acta Sociologica*, 58(1), 63-78. <https://doi.org/10.1177/0001699314563841>
- Rodríguez-Blázquez, C., Ribeiro, O., Ayala, A., Teixeira, L., Araújo, L., & João Forjaz, M. (2020). Psychometric Properties of the CASP-12 Scale in Portugal: An Analysis Using

SHARE Data. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*. <https://doi.org/10.3390/ijerph17186610>

Schoon, I., Hansson, L. and Salmela-aro, K. (2005), “Combining work and family life: life satisfaction among married and divorced men and women in Estonia, Finland and the UK”, *European Psychologist*, Vol. 10, pp. 309-319.

Stanca, L. (2009). *Suffer the little children: Measuring the effect of parenthood on well-being worldwide*. Milan: University of Milan Bicocca. Department of Economics.

University of London. Institute of Education. Centre for Longitudinal Studies. (2012).

National Child Development Study: Sweep 8, 2008-2009. [data collection]. 3rd

Release. UK Data Service. SN: 6137, DOI: <http://doi.org/10.5255/UKDA-SN-6137-2>

Veenhoven, R. *Study "Abbey et al. (1994): study US 1988"*, World Database of Happiness, Erasmus University Rotterdam, The Netherlands.

Weiss, R.S. (1979) *Going It Alone: The Family Life and Social Situation of the SingleParents*. New York: Basic Books

Winslow, S. (2005). Work–family conflict, gender, and parenthood, 1977–1997. *Journal of Family Issues*, 26, 727–755. doi:10.1177/ 0192513X05277522

Yang, C., & Srinivasan, P. (2016b). Life Satisfaction and the Pursuit of Happiness on Twitter. *PloS One*, 11(3), e0150881. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0150881>